

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

15 päivänä joulukuuta 2005 *

Yhdistetyissä asioissa C-232/04 ja C-233/04,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvista ennakkoratkaisupyynnöistä, jotka Arbeitsgericht Düsseldorf (Saksa) on esittänyt 5.5.2004 tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet yhteisöjen tuomioistuimeen 3.6.2004, saadakseen ennakkoratkaisun asioissa

Nurten Güney-Görres (C-232/04) ja

Gül Demir (C-233/04)

vastaan

Securicor Aviation (Germany) Ltd ja

Kötter Aviation Security GmbH & Co. KG,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Rosas sekä tuomarit J.-P. Puissochet, S. von Bahr, A. Borg Barthet (esittelevä tuomari) ja U. Løhmus,

julkisasiamies: M. Poiares Maduro,
kirjaaja: hallintovirkamies K. Sztranc,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 20.4.2005 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Kötter Aviation Security GmbH & Co. KG, edustajinaan Rechtsanwalt F. Kasper, Rechtsanwalt T. Wegmann ja Rechtsanwalt L. Kolks,

— Securicor Aviation (Germany) Ltd, edustajanaan Rechtsanwalt C. Berger,

— Saksan liittotasavalta, asiamiehinnään C.-D. Quassowski, A. Tiemann, M. Lumma ja U. Forsthoff,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään G. Rozet, H. Kreppel ja F. Erlbacher

kuultuaan julkisasiamiehen 16.6.2005 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyynnöt koskevat työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 12 päivänä maaliskuuta 2001 annetun neuvoston direktiivin 2001/23/EY (EYVL L 82, s. 16) 1 artiklan tulkintaa.
- 2 Kyseiset pyynnöt on esitetty asioissa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä Güney-Görres ja Demir sekä toisaalta Kötter Aviation Security GmbH & Co. KG -niminen yhtiö (jäljempänä Kötter), joka sopimuksen perusteella vastaa matkustajien ja matkatarviden turvatarkastuksista Düsseldorfin lentokentällä, ja Görresin ja Demirin aikaisempi työnantaja Securicor Aviation (Germany) Ltd -niminen yhtiö (jäljempänä Securicor), joka aikaisemmin vastasi samoista palveluista sittemmin irtisanotun sopimuksen nojalla. Kyseiset työntekijät nostivat Arbeitsgericht Düsseldorfissa (työtuomioistuin) Kötteriä vastaan kanteen sen toteamiseksi, että heidän ja Securicorin välillä aikaisemmin ollut työsuhde jatkui Kötterin kanssa Bürgerliches Gesetzbuch 613 a §:n perusteella (Saksan siviililaki, jäljempänä BGB), jolla taattiin direktiivin 2001/23 saattaminen osaksi Saksan oikeusjärjestystä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

- 3 Direktiivillä 2001/23 kodifioidaan työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 14 päivänä helmikuuta 1977 annettu neuvoston direktiivi 77/187/ETY (EYVL L 61, s. 26), sellaisena kuin tämä direktiivi on muutettuna 29.6.1998 annetulla neuvoston direktiivillä 98/50/EY (EYVL L 201, s. 88).
- 4 Direktiivin 2001/23 soveltamisala määritellään sen 1 artiklassa, jossa säädetään seuraavaa:
- ”1. a) Tätä direktiiviä sovelletaan yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovuttamiseen toiselle työnantajalle sopimukseen perustuvan luovutuksen taikka sulautumisen kautta.
- b) Jollei a alakohdasta ja tämän artiklan jäljempänä olevista säännöksistä muuta johdu, tässä direktiivissä tarkoitettuna luovutuksena pidetään oman identiteettinsä säilyttävän [sellaisen] taloudellisen yksikön luovuttamista, jolla tarkoitetaan pää- [tai] sivutoimisen taloudellisen toiminnan harjoittamiseksi järjestettyä resurssikonaisuutta.

- 5 Direktiivin 2001/23 1 artikla on sanamuodoltaan sama kuin direktiivin 77/187, sellaisena kuin tämä direktiivi on muutettuna direktiivillä 98/50, 1 artikla, ja direktiivin 98/50 johdanto-osan neljännessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

"Oikeusvarmuuden ja avoimuuden vuoksi on tarpeen, että luovutuksen oikeudellista käsitettä selkeytetään ottaen huomioon Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö; selkeyttämisellä ei kuitenkaan muuteta direktiivin 77/187/ETY soveltamisalaa sellaisena kuin se on Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tulkinnan mukaan."

- 6 Direktiivin 2001/23 3 ja 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

"3 artikla

1. Ne luovuttajan oikeudet ja velvoitteet, jotka johtuvat luovutuksen tapahtuessa voimassa olleesta työ sopimuksesta tai työsuhteesta, siirtyvät tällaisen luovutuksen seurauksena luovutuksensaajalle.

— —

4 artikla

1. Yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutus ei sellaisenaan ole peruste, jota luovuttaja tai luovutuksensaaja voi käyttää irtisanomiseen. Tämä

säännös ei estä irtisanomisia työvoiman muutoksiin johtavista taloudellisista, teknisistä tai organisatorisista syistä.

— —”

Kansallinen lainsäädäntö

- 7 Työsuhteiden siirtymisestä liikkeen luovutuksen yhteydessä ja siihen liittyvästä irtisanomiskiellostä säädetään BGB:n 613 a §:ssä, jonka otsikkona on ”Oikeudet ja velvollisuudet liikkeen luovutuksen yhteydessä”. Kyseisessä säännöksessä säädetään seuraavaa:

- ”1. Kun liiketoiminta tai liiketoiminnan osa luovutetaan oikeustoimella uudelle omistajalle, luovutushetkellä voimassa olevista työsuhteista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät uudelle omistajalle. Jos näistä oikeuksista ja velvollisuuksista on määrätty työehtosopimuksessa tai yrityskohtaisessa sopimuksessa, nämä määräykset muodostavat uuden omistajan ja työntekijän välisen työsuhteen sisällön, eikä niitä voida muuttaa työntekijän vahingoksi ennen kuin vuosi on kulunut luovutuspäivästä. Toista virkettä ei sovelleta silloin, kun uuden omistajan oikeuksista ja velvollisuuksista määrätään jossakin muussa työehtosopimuksessa tai yrityskohtaisessa sopimuksessa. Oikeuksia ja velvollisuuksia voidaan muuttaa ennen toisessa virkkeessä mainitun määräajan päättymistä, jos työehtosopimusta tai yrityskohtaista sopimusta ei enää voida soveltaa tai jos jonkin muun työehtosopimuksen, jonka soveltamisesta uusi omistaja ja työntekijä ovat sopineet, soveltamisalalla sitovuus ei ole molempuolista.

2. Aikaisempi työnantaja vastaa yhteisvastuullisesti uuden omistajan kanssa 1 momentissa tarkoitetuista velvollisuuksista, jos ne ovat syntyneet ennen luovutuspäivää ja erääntyneet viimeistään vuosi luovutuspäivän jälkeen. Jos velvollisuudet erääntyvät luovutuspäivän jälkeen, aikaisempi työnantaja on vastuussa ainoastaan siihen määrään saakka, joka vastaa luovutusajankohtaan mennessä kulunutta aikaa.
3. Toista virkettä ei sovelleta silloin, kun oikeushenkilö tai henkilöyhtiö lakkaa olemasta muutoksen kautta.
4. Jos aikaisempi työnantaja tai uusi omistaja irtisanoo työntekijän liikkeen tai liiketoiminnan osan luovutuksen johdosta, irtisanominen on pätemätön. Oikeus irtisanoa työsopimus muusta syystä säilyy ennallaan.
5. Aikaisemman työnantajan tai uuden omistajan on ennen luovutusta ilmoitettava kirjallisesti työntekijälle, jota luovutus koskee, seuraavat asiat:
 1. luovutuksen ajankohta tai luovutuksen suunniteltu ajankohta,
 2. luovutuksen perusteet,
 3. luovutuksen oikeudelliset, taloudelliset ja sosiaaliset seuraukset työntekijälle,

4. tiedossa olevat työntekijään kohdistuvat toimenpiteet.

6. Työntekijä voi kirjallisesti vastustaa työsuhteen siirtämistä kuukauden kuluessa siitä, kun hän on saanut 5 kohdassa tarkoitetut tiedot. Vastapuolena voi tässä yhteydessä olla aikaisempi työnantaja tai uusi omistaja.”

Tosiseikat

- 8 Securicor oli palkannut Güney-Görresin ja Demirin turvallisuustarkastajiksi toistaiseksi voimassa oleviin työsuhteisiin, ja heidät määrättiin suorittamaan matkustajien ja näiden tavaroiden turvatarkastuksia Düsseldorfin lentokentällä.
- 9 Saksan valtion, jota edusti Bundesministerium des Inneren (jäljempänä sisäasiainministeriö), kanssa 5.4.2000 tehdyn sopimuksen mukaan Aviation Defence International Germany Ltd vastasi Luftverkehrsgesetzin (lentoliikenteestä annettu laki), sellaisena kuin se oli 27.3.1999 muutettuna (BGBl. 1999 I, s. 550), 29 c §:n 1 momentin kolmannen virkkeen mukaisesti matkustajien ja heidän matkatavaroidensa turvatarkastuksista Düsseldorfin lentokentällä. Securicor otti vastattavakseen tämän sopimuksen, jonka voimassaolo päättyi 31.12.2003, täytäntöönpanon.
- 10 Mainitun sopimuksen ehtojen mukaan Saksan valtio antoi Securicorin käyttöön lentoturvallisuuslaitteet, jotka ovat tarpeen matkustajien turvatarkastusten toteuttamisessa, ja nämä laitteet käsittävät muun muassa turvaportit, matkatavaroiden hihnakuljettimet, joissa on automaattinen läpivalaisumekanismi (matkatavaroiden turvatarkastuslaitteisto ja läpivalaisulaitteet), käsimetallinilmaisimet ja räjähdysai-neilmaisimet.

- 11 Securicor palkkasi 306 työntekijää, joista 295 määrättiin yksinomaan matkustajien turvatarkastuksiin. Viimeksi mainittuun tehtävään määrätty tarkastajat saivat vähintään neljän viikon pituisen erityiskoulutuksen, ja he joutuivat suorittamaan lentoturvallisuusapulaisen tutkinnon ja hankkimaan oikeuden harjoittaa julkisen vallan nimissä turvatarkastustoimintaa. Kyseiset työntekijät oli sijoitettu Bundesgrenzschutzin (liittovaltion rajavartiolaitos) toimivaltaisen yksikön alaisuuteen heidän suorittaessaan matkustajien turvatarkastusta koskevia toimintoja.
- 12 Sisäasiainministeriö ilmoitti Securicorille 5.6.2003 päivätyllä kirjeellä, että sopimussuhteita, jotka koskivat hankintatoimeksiantoa matkustajien turvatarkastusten suorittamiseksi Düsseldorfin lentokentällä, ei jatkettu 31.12.2003 jälkeen. Sisäasiainministeriö ilmoitti Securicorille 16.9.2003, että kyseisen hankintatoimeksiannon oli saanut Kötter.
- 13 Vastauksena Securicorin esittämään kysymykseen Kötterin johtaja ilmoitti, että se ei ollut kiinnostunut liikkeen luovutuksesta. Lisäksi Kötter ilmoitti Securicorille 17.11.2003 päivätyllä kirjeellä, että se aikoi ottaa palvelukseensa ainoastaan hyvin rajallisen määrän viimeksi mainitun työntekijöitä.
- 14 Securicor irtisanoi 26.11.2003 päivätyillä kirjeillä Güney-Görresin ja Demirin kanssa tehdyt työsopimukset 31.12.2003 lukien. Se irtisanoi myös kaikkien muiden niiden työntekijöiden kanssa tehdyt työsopimukset, jotka oli palkattu Saksan valtion kanssa tehdyn hankintatoimeksiannon yhteydessä.
- 15 Securicor lopetti Saksan valtion sille antamat turvatarkastustehtävät Düsseldorfin lentokentällä 31.12.2003.

- 16 Kötter huolehti Saksan valtion kanssa tehdyn sopimuksen nojalla 1.1.2004 lukien mainitulla lentokentällä käyvien matkustajien ja heidän matkatavaroidensa turvatarkastuksista. Sopimuksen kohde oli pääasiassa sama kuin Securicorin kanssa tehdyn hankintatoimeksiannon kohde. Kötter myös käytti Saksan valtiolle kuuluvia lentoturvallisuuslaitteita.
- 17 Samana päivänä Kötter otti palvelukseensa 167 Securicorin aikaisemmin palkkaamaa työntekijää, joiden joukossa eivät kuitenkaan olleet Güney-Görres ja Demir. Kötterin palvelukseen ottamat ja matkustajien turvatarkastuksiin määräämät työntekijät oli myös sijoitettu Bundesgrenzschutzin toimivaltaisen yksikön valvonnan alaisuuteen.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 18 Nyt käsiteltävänä olevissa asioissa halutaan saada selville, päätyivätkö pääasian kantajien ja Securicorin ja/tai näiden kantajien ja Kötterin väliset työsuhteet Securicorin suorittamalla kyseisten työsopimusten irtisanomisella 31.12.2003 lukien vai, koska tämä irtisanominen tapahtui liikkeen luovutuksen yhteydessä, siirtyivätkö työsuhteet päinvastoin direktiivin 2001/23 1 artiklassa tarkoitetun liikkeen luovutuksen johdosta Kötterille.
- 19 Arbeitsgericht Düsseldorfin mukaan oikeudenkäyntiasioiden ratkaisu riippuu direktiivin 2001/23 1 artiklassa tarkoitetun ”liikkeen luovutuksen” käsitteen tulkinnasta.
- 20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan tuotantovälineiden luovuttamisessa tarjouskilpailun voittajalle on kyse yhdestä liikkeen luovutukselle ominaisesta seikasta. Mainittu

tuomioistuimien pohtii, voiko yhteisön oikeudessa tuotantovälineiden luovutuksen olemassaolon edellytyksenä olla se, että niitä käytetään sellaisen itsenäisen taloudellisen hyväksikäytön yhteydessä, joka on otettu käyttöön arviointiperusteena Bundesarbeitsgerichtin (liittovaltion työtuomioistuin) oikeuskäytännössä.

- 21 Arbeitsgericht Düsseldorf katsoo, että nyt käsiteltävänä olevien asioiden ratkaisun kannalta keskeistä on selvittää, onko Securicorin ja Kötterin välillä tapahtunut tuotantovälineinä olevien lentoturvallisuuslaitteiden, muun muassa turvaporttien, matkatavaroiden hihnakuljettimen, jossa on automaattinen läpivalaisumekanismi (matkatavaroiden turvatarkastuslaitteisto ja läpivalaisulaitteet), käsimetallinilmaisinten ja räjähdysaineilmaisinten, luovutus.
- 22 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että kyseiset laitteet eivät olleet itsenäisen taloudellisen hyväksikäytön kohteena, koska niiden huolto kuului toimeksiantajana olevalle Saksan valtiolle, jonka täytyi myös maksaa tämän kustannukset. Kyseisillä toimeksisaajilla ei sitä paitsi ollut millään tavoin mahdollisuutta käyttää näitä laitteita omaan lukuunsa. Ne eivät voineet saada niiden avulla ylimääräistä taloudellista hyötyä eivätkä ne voineet määrittää mainittujen laitteiden käyttöön antamisen luonnetta ja laajuutta. Lisäksi hankintaeritelmässä määrättiin velvollisuudesta käyttää kyseisiä laitteita.
- 23 Tässä tilanteessa Arbeitsgericht Düsseldorf on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Kun tutkitaan yleisesti, onko tapauksessa, jossa hankintatoimeksianto on annettu uudelle toimeksisaajalle, tapahtunut liikkeen luovutus direktiivin 2001/23/EY 1 artiklan mukaisesti — ottamatta huomioon omistussuhteita

koskevaa kysymystä — onko se, että uudella toimeksisaajalla on oikeus käyttää tuotantovälineitä omiin taloudellisiin tarkoituksiinsa, edellytyksenä sen toteamiselle, että yrityksen tuotantovälineet ovat siirtyneet alkuperäiseltä toimeksisaajalta uudelle toimeksisaajalle? Onko yrityksen tuotantovälineiden siirtymisen edellytyksenä näin ollen se, että toimeksisaajalle on annettu oikeus päättää tavasta, jolla tuotantovälineitä voidaan käyttää sen oman taloudellisen intressin mukaisesti? Onko näin ollen tehtävä ero sen välillä, kohdistuuko palvelu toimeksiantajan tuotantovälineisiin vai suorittaako toimeksisaaja palvelun toimeksiantajan tuotantovälineillä?

2) Mikäli yhteisöjen tuomioistuin vastaa ensimmäiseen kysymykseen myöntävästi,

a) eikö tuotantovälineiden käyttöä voida katsoa itsenäiseksi taloudelliseksi hyväksikäytöksi siinä tapauksessa, että toimeksiantaja on antanut toimeksisaajalle ainoastaan mahdollisuuden käyttää tuotantovälineitä ja että toimeksiantaja vastaa niiden huollosta ja siihen liittyvistä kustannuksista?

b) onko kyse toimeksisaajan itsenäisestä taloudellisesta hyväksikäytöstä, kun toimeksisaaja käyttää lentokentillä tehtävissä matkustajien turvatarkastuksissa toimeksiantajan tätä varten käyttöön antamia turvaportteja, käsi-metallinilmaisimia ja läpivalaisulaitteita?”

²⁴ Yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 9.7.2004 antamalla määräyksellä asia C-232/04 ja asia C-233/04 yhdistettiin kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

Ennakkoratkaisukysymykset

- 25 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy, onko arvioitaessa sitä, onko tapahtunut direktiivin 2001/23 1 artiklan mukainen liikkeen luovutus, se, että tuotantovälineet on luovutettu uudelle toimeksisaajalle itsenäistä taloudellista hyväksikäyttöä varten, edellytyksenä sen toteamiselle, että yrityksen tuotantovälineet ovat siirtyneet alkuperäiseltä hankintatoimeksiannon saajalta uudelle toimeksisaajalle. Toisella kysymyksellä, jonka mainittu tuomioistuin esittää yhteisöjen tuomioistuimelle siinä tapauksessa, että sen ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, pyydetään yhteisöjen tuomioistuinta määrittelemään kyseisen itsenäistä taloudellista hyväksikäyttöä koskevan käsitteen rajat.
- 26 Securicor väittää, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti yrityksen pääasiallisten tuotantovälineiden käyttöönottoa koskeva arviointiperuste täyttyy, koska niitä käyttää uusi toimeksisaaja. Se seikka, että tämä toimeksisaaja käyttää tuotantovälineitä oman määräysvaltansa perusteella tai toimeksiantajan antamien ohjeiden mukaisesti, ei ole merkityksellistä. Näin ollen Securicor väittää, että itsenäistä taloudellista hyväksikäyttöä koskevaa arviointiperustetta ei voida hyväksyä.
- 27 Saksan hallitus ja Köttler väittävät, että ratkaiseva arviointiperuste luonnehdittaessa tuotantovälineiden siirtymistä alkuperäiseltä toimeksisaajalta uudelle toimeksisaajalle perustuu siihen seikkaan, että kyseiset tuotantovälineet ovat siirtyneet viimeksi mainitulle itsenäistä taloudellista hyväksikäyttöä varten. Ne väittävät, että tämä arviointiperuste on yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukainen. Saksan hallituksen mukaan kyseinen käsite on ymmärrettävä siten, että uusi toimeksisaaja käyttää tuotantovälineitä oman määräysvaltansa ja omien laskelmiensa perusteella ylimääräisen taloudellisen edun saamiseksi. Sitä vastoin Saksan hallitus katsoo, että sillä, ovatko tuotantovälineet, jotka toimeksiantaja antaa käytettäväksi, toimeksisaajan suorittaman palvelun ”kohde” vai ”väline”, ei voida yksinään tehdä selvää rajanvetoa.

- 28 Euroopan yhteisöjen komissio katsoo, että ensimmäiseen kysymykseen on vastattava kieltävästi. Se katsoo, että käsitteen ”tuotantovälineiden luovutus” tulkintaa ei voida käsitellä erillään niistä muista arviointiperusteista, jotka on tutkittava arvioitaessa yrityksen tai liikkeen luovutuksen olemassaoloa. Aineellisten tuotantovälineiden luovutusta koskevan arviointiperusteen osalta komissio toteaa, että on kiistatonta, että Kötterin palkkaamat työntekijät käyttivät 1.1.2004 lähtien, aivan kuten Securicorin työntekijät, turvaporttien, matkatavaroiden turvatarkastuslaitteiston, käsimetallinilmaisimien ja räjähdysaineilmaisimien kaltaisia aineellisia tuotantovälineitä. Se muistuttaa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, jonka mukaan merkitystä ei juuri ole sillä, kuuluvatko kyseiset tuotantovälineet toimeksisaajalle vai eivät. Komissio katsoo, että Bundesarbeitsgerichtin oikeuskäytäntö, jossa rajoitetaan tuotantovälineiden laskemista toimeksisaajan liikkeeseen kuuluviksi siten, että tämä on mahdollista ainoastaan sillä edellytyksellä, että ”tuotantovälineet annetaan oikeudenhaltijalle itsenäistä taloudellista hyväksikäyttöä varten”, ei ole 2001/23 direktiivin mukainen.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 29 Direktiivin 2001/23 1 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan tätä ”direktiiviä sovelletaan yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovuttamiseen toiselle työnantajalle sopimukseen perustuvan luovutuksen taikka sulautumisen kautta”.
- 30 Saman artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan ”tässä direktiivissä tarkoitettuna luovutuksena pidetään oman identiteettinsä säilyttävän [sellaisen] taloudellisen yksikön luovuttamista, jolla tarkoitetaan pää- [tai] sivutoimisen taloudellisen toiminnan harjoittamiseksi järjestettyä resurssikokonaisuutta”. Direktiivin 98/50 neljännen perustelukappaleen mukaan tämä täsmennys on otettu käyttöön luovutuksen käsitteen selkeyttämiseksi ottaen huomioon yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö.

- 31 Kyseisen oikeuskäytännön mukaan direktiivin 2001/23 tavoitteena on jonkin tietyn taloudellisen kokonaisuuden työsuhteiden jatkuvuuden turvaaminen omistajanvaihdoksesta riippumatta. Harkittaessa sitä, onko kyseessä direktiivissä tarkoitettu liikkeen luovutus, ratkaisevaa on näin ollen, säilyttääkö kyseinen kokonaisuus identiteettinsä, mistä osoituksena on erityisesti liiketoiminnan tosiasiallinen jatkaminen tai uudelleen aloittaminen (ks. erityisesti asia 24/85, Spijkers, tuomio 18.3.1986, Kok. 1986, s. 1119, 11 ja 12 kohta; asia C-13/95, Süzen, tuomio 11.3.1997, Kok. 1997, s. I-1259, 10 kohta ja asia C-340/01, Abler ym., tuomio 20.11.2003, Kok. 2003, s. I-14023, 29 kohta).
- 32 Jotta direktiiviä 2001/23 voitaisiin soveltaa, luovutuksen on koskettava taloudellista kokonaisuutta, joka on järjestetty vakiintuneella tavalla ja jonka toiminta ei rajoitu tietyn työn suorittamiseen (ks. erityisesti asia C-48/94, Rygaard, tuomio 19.9.1995, Kok. 1995, s. I-2745, 20 kohta). Kokonaisuuden käsitteellä tarkoitetaan siten sellaista henkilöiden ja muiden tuotantotehtäjäiden muodostamaa organisoitua kokonaisuutta, jonka avulla voidaan harjoittaa omaan tavoitteeseensa tähtäävää taloudellista toimintaa (ks. erityisesti em. asia Süzen, tuomion 13 kohta ja em. asia Abler ym., tuomion 30 kohta).
- 33 Sitä ratkaistaessa, ovatko pysyvällä tavalla organisoidun taloudellisen kokonaisuuden luovutukselle asetetut edellytykset täyttyneet, on otettava huomioon kaikki kyseessä olevaa liiketoimea kuvaavat tosiseikat ja erityisesti, millaisesta yrityksestä tai liikkeestä on kysymys, onko rakennuksia, irtaimistoa tai muuta sellaista aineellista liikeomaisuutta luovutettu, minkä arvoinen aineeton omaisuus on luovutushetkellä ollut, onko pääosa henkilöstöstä otettu uuden yrittäjän palvelukseen, onko asiakaskunta siirtynyt liiketoiminnan mukana sekä se, miten samankaltaista ennen luovutusta ja sen jälkeen harjoitettu liiketoiminta on ollut, ja vielä se, kuinka pitkän ajan tämä liiketoiminta mahdollisesti on ollut keskeytyneenä (ks. erityisesti asia C-29/91, Redmond Stichting, tuomio 19.5.1992, Kok. 1992, s. I-3189, Kok. Ep. XII, s. I-131, 24 kohta; em. asia Spijkers, tuomion 13 kohta; em. asia Süzen, tuomion 14 kohta ja em. asia Abler ym., tuomion 33 kohta).
- 34 Nämä piirteet ovat kuitenkin ainoastaan osatekijöitä siinä kokonaisharkinnassa, joka asiassa on tarpeen, eikä niitä tämän vuoksi saa arvioida erillisinä (ks. erityisesti em. asia Spijkers, tuomion 13 kohta; em. asia Süzen, tuomion 14 kohta ja em. asia Abler ym., tuomion 35 kohta).

- 35 Kansallisen tuomioistuimen on kyseessä olevaa liiketoimea kuvaavia tosiseikkoja arvioidessaan otettava huomioon se, millaisesta yrityksestä tai liikkeestä on kysymys. Tämän vuoksi erilaisille direktiivissä 2001/23 tarkoitetun liikkeen luovutuksen tapahtumista luonnehtiville arviointiperusteille annettava painoarvo välttämättä vaihtelee sen mukaan, millaisesta liiketoiminnasta on kysymys, ja jopa kyseisessä yrityksessä, liikkeessä tai liiketoiminnan osassa käytettyjen tuotantomenetelmien tai toimintatapojen mukaan (ks. em. asia Süzen, tuomion 18 kohta; yhdistetyt asiat C-173/96 ja C-247/96, Hidalgo ym., tuomio 10.12.1998, Kok. 1998, s. I-8237, 31 kohta ja em. asia Abler ym., tuomion 35 kohta).
- 36 Arbeitsgericht Düsseldorfin esittämillä kysymyksillä pyritään määrittämään edellytykset, joiden perusteella voidaan katsoa, että yksi näistä huomioon otettavista seikoista eli tuotantovälineiden luovutus täyttyy. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy, onko tuotantovälineiden luovutuksen toteamisen edellytyksenä se, että kyseiset tuotantovälineet on luovutettu itsenäistä taloudellista hyväksikäyttöä varten.
- 37 Tältä osin on syytä muistuttaa, että itse direktiivin 2001/23 1 artiklan sanamuodosta käy ilmi, että tämän direktiivin soveltamisala kattaa kaikki tapaukset, joissa yrityksen tai liikkeen toiminnasta vastuussa oleva luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö vaihtuu sopimukseen perustuvan luovutuksen taikka sulautumisen kautta, jolloin kyseinen henkilö sitoutuu työnantajan velvollisuuksiin yrityksessä tai liikkeessä työskentelevien palkattujen työntekijöiden suhteen, eikä merkitystä ole sillä, onko aineellisten tuotantovälineiden omistaja vaihtunut (em. asia Abler ym., tuomion 41 kohta ja oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 38 Edellä mainitussa asiassa Abler ym. annetun tuomion 42 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että se, etteivät uuden yrittäjän käyttöön ottamat aineelliset tuotantovälineet olleet sen edeltäjän omaisuutta vaan että toimeksiantaja oli antanut ne tämän käytettäväksi, ei siis voi sulkea pois sitä, että kyse on direktiivissä 77/187 tarkoitetusta yrityksen tai liikkeen luovutuksesta.

- 39 Tältä osin ei näytä siltä, että vaatimus, jonka mukaan toimeksisaajan on otettava tuotantovälineet käyttöön itsenäistä taloudellista hyväksikäyttöä varten, on ratkaiseva seikka tutkittaessa tuotantovälineiden luovutuksen olemassaoloa.
- 40 Tällainen arviointiperuste ei käy ilmi direktiivin 2001/23 sanamuodosta eikä sen tavoitteista, jotka ovat työntekijöiden suojan varmistaminen työnantajan vaihtuessa ja sisämarkkinoiden toteutumisen mahdollistaminen.
- 41 Siten sillä seikalla, että uusi toimeksisaaja ottaa käyttöönsä yrityksen tuotantovälineet ilman, että kyseiset välineet ovat siirtyneet sille itsenäistä taloudellista hyväksikäyttöä varten, ei voida sulkea pois tuotantovälineiden luovutuksen eikä direktiivissä 2001/23 tarkoitetun yrityksen tai liikkeen luovutuksen olemassaoloa.
- 42 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämään ensimmäiseen kysymykseen on siten vastattava, että direktiivin 2001/23 1 artiklaa on tulkittava siten, että kun selvitetään, onko kokonaisuutena arvioiden tapauksessa, jossa hankintatoimeksianto on annettu uudelle toimeksisaajalle, tapahtunut kyseisen artiklan mukainen yrityksen tai liikkeen luovutus, sen toteaminen, että tuotantovälineet on luovutettu itsenäistä taloudellista hyväksikäyttöä varten, ei ole välttämätön edellytys sen toteamiseksi, että nämä tuotantovälineet on luovutettu alkuperäiseltä toimeksisaajalta uudelle toimeksisaajalle.
- 43 Ensimmäiseen kysymykseen annettu vastaus huomioon ottaen toiseen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

- 44 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana on edellä esitetyt seikat huomioon ottamalla, ja kun tilannetta arvioidaan kokonaisuutena, ratkaista, onko pääasiassa tapahtunut yrityksen tai liikkeen luovutus. Tältä osin on muistutettava, että tuotantovälineiden luovutus on ainoastaan yksi osatekijä, jonka kansallinen tuomioistuin on velvollinen ottamaan kokonaisarviointissa huomioon selvitettyä, onko tapahtunut direktiivin 2001/23 1 artiklassa tarkoitettu yrityksen tai liikkeen luovutus.

Oikeudenkäyntikulut

- 45 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 12 päivänä maaliskuuta 2001 annetun neuvoston direktiivin 2001/23/EY 1 artiklaa on tulkittava siten, että kun selvitetään, onko kokonaisuutena arvioitaessa tapauksessa, jossa hankintatoimeksianto on annettu uudelle toimeksisaajalle, tapahtunut tämän artiklan mukainen yrityksen tai liikkeen luovutus, sen toteaminen, että tuotantovälineet on luovutettu itsenäistä taloudellista hyväksikäyttöä varten, ei ole välttämätön edellytys sen toteamiseksi, että nämä tuotantovälineet on luovutettu alkuperäiseltä toimeksisaajalta uudelle toimeksisaajalle.

Allekirjoitukset